

Vägledning om förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav

1	INLEDNING	3
1.1	Syfte med vägledningen	4
2	BEGREPPSLISTA	4
3	BAKGRUND	5
4	UNDANTAG	5
4.1	Förlängd tidsfrist	5
4.2	Mindre stränga kvalitetskrav	6
4.3	Krav på revidering, omprövning och uppdatering	6
4.4	Utredning av undantag är en stegvis process	6
4.5	Skäl till undantag	7
4.5.1	Skälet inte tekniskt möjligt	7
4.5.2	Skälet omöjligt	8
4.5.3	Skälet orimliga kostnader	8
4.5.4	Naturliga förhållanden och naturligt tillstånd	10
4.6	Principer för undantag	12
4.7	Geografisk skala	12
4.7.1	Geografisk skala vid bedömning av orimliga kostnader	13
4.8	Osäkerheter	14
4.9	Krav på redovisning	14
5	ARBETSORDNING – FÖRLÄNGD TIDSFRIST OCH MINDRE STRÄNGA KVALITETSKRAV	16
5.1	Grundförutsättningar för tillämpning av undantag	16
5.2	Bedömning av förlängd tidsfrist	19
5.3	Bedömning av mindre stränga kvalitetskrav	21
5.4	När förlängd tidsfrist och mindre stränga kombineras	25
6	STRÄNGASTE KRAVET OCH TILLÄMPNING AV UNDANTAG	26
6.1	Hantering av särskilda krav	27
7	HUR MILJÖKVALITETSNORMER INKLUSIVE UNDANTAG FASTSTÄLLS	28

8	FÖLJDER AV NY ELLER ÄNDRAD VERKSAMHET RESPEKTIVE ÅTGÄRD.....	31
9	ALLMÄNHETENS DELTAGANDE OCH TRANSPARENS.....	33

Remiss

1 Inledning

Varje vattenmyndighet ska fastställa kvalitetskrav för de ytvattenförekomster och grundvattenförekomster, inklusive särskilda krav till följd av skyddade områden, som finns i vattendistriktet.¹ Kvalitetskrav ska fastställas så att tillståndet i vattenförekomster inte försämras och så att alla vattenförekomster uppnår god status eller potential såvida det inte finns förutsättningar för undantag.

Vägledningen hanterar undantag i form av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav. Förlängd tidsfrist innebär att god status eller potential ska uppnås 2027 eller så snart som de naturliga förhållandena tillåter efter 2027. Mindre stränga kvalitetskrav innebär att en sämre status eller potential än god accepteras som den nivå som ska uppnås. Konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster utgör inte ett undantag utan är en särskild kategori av vattenförekomster där god ekologisk potential ska uppnås istället för god ekologisk status.² När vattenmyndigheten fastställer kvalitetskraven inklusive undantag ska det göras enligt vattenförvaltningsförordningen samt Havs- och vattenmyndighetens respektive Statens Geologiska Undersöknings föreskrifter.³ När vattendelegationen, som är vattenmyndighetens beslutande organ, har beslutat kvalitetskraven blir de bindande i form av miljökvalitetsnormer.

Vattenmyndigheten är ålagd att besluta om undantag när villkoren för det är uppfyllda.⁴ När undantag diskuteras behöver vattenmyndigheten dock ta hänsyn till att vattendirektivet är ett miljödirektiv och att undantag från vattendirektivets mål inte bör vara huvudregel.⁵ Vattenmyndigheten ska säkerställa att alla relevanta krav i befintlig EU-lagstiftning för skydd av vatten har uppfyllts när vattenmyndigheten överväger och tillämpar undantag för en viss vattenförekomst. Undantagen utgör en integrerad del av kvalitetskraven.⁶ Vattenmyndighetens analys för tillämpning av undantag ska göras så enkel som möjligt men så utförlig som nödvändigt. Analysens omfattning bör avgöras av beslutets komplexitet och de möjliga följderna av ett felaktigt beslut.⁷ Trots det ska det finnas en strävan hos vattenmyndigheten att upprätthålla ambitionsnivån under fjärde förvaltningscykeln och efter 2027.⁸

Beslut om undantag aktualiseras först efter att en analys har gjorts av vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att förbättra vattenförekomstens aktuella situation. Det är viktigt att vattenmyndigheten redovisar underliggande bedömningar och skäl för beslut när undantag fastställs.

¹ 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

² Jämför CIS Guidance 20, s. 6f.

³ 4 kap. vattenförvaltningsförordningen, 4 kap. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten samt SGU föreskrifter om miljökvalitetsnormer (SGU-FS 2022:Y).

⁴ 4 kap. 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, se även prop. 2017/18:243, Vattenmiljö och vattenkraft.

⁵ Jämför CIS Guidance 20, s. 10.

⁶ Jämför CIS Guidance 20, s. 10.

⁷ Jämför CIS Guidance 20, s. 10.

⁸ Jämför CIS Technical document Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline, Malta 15-16 June 2017 och Informal meeting of Water Directors of the European Union and EFTA Countries, Brussels 6 th October 2016, Conclusions.

1.1 Syfte med vägledningen

Vägledningens syfte är att bidra till att

- de vattenförekomster där undantag beslutats uppfyller de krav som följer av vattenförvaltningsförordningen och därmed av vattendirektivet,
- dokumentationen av undantag sker enligt de rapporteringskrav som ställs på Sverige av EU-kommissionen,
- tillämpningen av undantag sker på ett likvärdigt sätt i hela landet, samt att
- säkerställa att det tydliggörs på vilka grunder undantag har beslutats.

2 Begreppslista

Begrepp	Förklaring
Betydande påverkan	Den påverkan från mänsklig verksamhet som, ensam eller tillsammans med övrig påverkan, kan ha sådan effekt på status eller potential att den kan medföra att en ytvattenförekomst riskerar att inte uppfylla kvalitetskrav enligt 4 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660). (3 § HVMFS 2017:20)
Ekologisk potential	Tillståndet hos en kraftigt modifierad eller konstgjord ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och uttryckt såsom "maximal", "god", "måttlig", "otillfredsställande" eller "dålig". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Ekologisk status	Kvaliteten på strukturen och funktionen hos akvatiska ekosystem som är förbundna med ytvatten, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och uttryckt såsom "hög", "god", "måttlig", "otillfredsställande" eller "dålig". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Förlängd tidsfrist	Undantagsmöjlighet enligt 4 kap 9 § vattenförvaltningsförordningen som innebär att miljökvalitetsnormen, om förutsättningar för detta finns enligt samma paragraf, kan följas vid en senare tidpunkt än 2015.
Kemisk status	Den kemiska kvaliteten hos en ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och artikel 3, 4 och 6 samt bilaga I i direktiv 2008/105/EG och uttryckt såsom "god" eller "uppnår ej god". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Kraftigt modifierade vatten	Ytvattenförekomster specifikt utpekade på grund av att de har en väsentligt ändrad fysisk karaktär genom mänsklig verksamhet och där de fysiska åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status skulle på ett betydande sätt negativt påverka samhällsnyttig verksamhet eller miljön i stort, enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen, och därmed anses vara orimliga.
Konstgjort vatten	Genom mänsklig verksamhet tillskapade ytvattenförekomster där ursprungligt referensförhållande därför inte kan fastställas och där de fysiska åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status skulle på ett betydande sätt negativt påverka samhällsnyttig verksamhet eller miljön i stort, enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen, och därmed anses vara orimliga.
Kvalitetsfaktor	Biologisk, fysikalisk-kemisk eller hydromorfologisk faktor. En kvalitetsfaktor består av en eller flera parametrar. (1 kap. 3 § HVMFS 2019:25) Kvantitativa kvalitetsfaktorer för grundvatten är del av bedömningen för kvantitativ status. (SGU-FS 2022:Y)
Kvalitetskrav – miljökvalitetsnorm	Kvalitetskrav utgör olika krav på kvalitet hos en vattenförekomst så som framgår av 4 kap. vattenförvaltningsförordningen. Det är först när vattenmyndigheten har beslutat, det vill säga fastställt kvalitetskraven, som de blir bindande i form av miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormen utgör den ekologiska, kemiska eller kvantitativa status eller ekologiska potential som ska uppnås i en vattenförekomst efter att vattenmyndigheten tillämpat relevanta bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen samt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten och Statens Geologiska Undersöknings föreskrifter (Jämför HVMFS 2019:25). Vattenmyndighetens beslut om kvalitetskrav för distriktet enligt 4 kap. 8b § vattenförvaltningsförordningen är miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken.

Mindre stränga kvalitetskrav	Undantagsmöjlighet enligt 4 kap 10 § vattenförvaltningsförordningen som innebär att miljö kvalitetsnormen, om förutsättningar för detta finns enligt samma paragraf, kan sättas till en status eller potential lägre än god.
Parameter	Del av en biologisk, allmän fysikalisk-kemisk eller hydromorfologisk kvalitetsfaktor för ekologiska bedömningsgrunder, eller ett ämne eller en ämnesgrupp för kemiska bedömningsgrunder. (1 kap. 3 § HVMFS 2019:25)
Skyddade områden	Områden som pekats ut som skyddsvärda enligt bestämmelser grundade på den gemenskapslagstiftning som avses i bilaga IV i direktiv 2000/60/EG.

3 Bakgrund

När de första miljö kvalitetsnormerna beslutades år 2009 var syftet att åtgärder skulle genomföras så att god status eller potential skulle uppnås senast 2015 för de vattenförekomster som inte redan hade god status eller potential. Det innebar då, men även nu, att undantag måste tillämpas för alla vattenförekomster som år 2015 inte uppnått god status eller potential. En del åtgärder fördröjdes och genomfördes efter 2015 men innan 2021. Om god status eller potential ännu inte hade nåtts i dessa fall skulle vattenmyndigheten ange om det var av tekniska skäl, på grund av orimliga kostnader eller om det var en kombination av dessa som gjorde att det inte gick att få till stånd åtgärder i tid för att nå god status till 2021 eller så snart efter 2021 som de naturliga förhållandena tillät. Om god status eller potential därefter inte har nåtts och åtgärder ännu inte har genomförts ska vattenmyndigheten bedöma om det tekniskt och med rimliga kostnader går att få till stånd åtgärder i tid för att nå god status till 2027 eller så snart efter 2027 som de naturliga förhållandena tillåter. Förlängd tidsfrist efter 2027 är endast tillåtet om det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan.⁹

4 Undantag

För de vattenförekomster där status eller potential är sämre än god ska vattenmyndigheten utreda undantag.¹⁰ Det kan antingen vara i form av förlängd tidsfrist (till exempel god status senast 2033 på grund av naturliga förhållanden) eller mindre stränga kvalitetskrav (till exempel måttlig status på grund av orimliga kostnader). Undantag ska beslutas när alla förutsättningar för det är uppfyllda.

4.1 Förlängd tidsfrist

Vattenmyndigheten ska som utgångspunkt besluta en förlängd tidsfrist om:

1. syftet är att vattenmiljön stegvis ska förbättras så att kvalitetskraven blir uppfyllda vid den senare tidpunkten,
2. det inte varit möjligt av tekniska skäl eller med rimliga kostnader att åstadkomma de förbättringar av vattenmiljön som behövs för att uppfylla god status eller potential senast till 2015, och
3. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.

Vattenmyndigheten får endast besluta om förlängd tidsfrist efter 2027 om det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan.¹¹

⁹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁰ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

¹¹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

4.2 Mindre stränga kvalitetskrav

Vattenmyndigheten ska som utgångspunkt besluta ett mindre strängt kvalitetskrav om:

1. det på grund av mänsklig verksamhets påverkan eller på grund av vattenförekomstens naturliga tillstånd är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå god status eller potential,
2. de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön,
3. alla möjliga åtgärder vidtas för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential, och
4. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.¹²

4.3 Krav på revidering, omprövning och uppdatering

De bedömningar som ligger till grund för beslutade miljökvalitetsnormer inklusive undantag ska revideras, vid behov omprövas samt uppdateras minst vart sjätte år.¹³ Detta innebär till exempel att för de vattenförekomster där mindre stränga kvalitetskrav har beslutats i föregående förvaltningscykel ska vattenmyndigheten minst var sjätte år utreda om dessa kan uppnå god status eller potential. Om förutsättningar för mindre stränga kvalitetskrav kvarstår ska nytt beslut fattas om mindre stränga kvalitetskrav. Finner vattenmyndigheten att det saknas grund för att besluta om mindre stränga kvalitetskrav ska vattenmyndigheten revidera miljökvalitetsnormen.¹⁴

4.4 Utredning av undantag är en stegvis process

Bedömning av förlängd tidsfrist kräver en mindre djupgående analys än vid bedömning av mindre stränga kvalitetskrav¹⁵. Därför har Havs- och vattenmyndigheten föreskrivit¹⁶ om en stegvis process där det först utreds förlängd tidsfrist och därefter undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav.

¹² 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen.

¹³ 3 kap. 1 § och 5 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen samt 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.

¹⁴ 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken och 4 kap. 10–11 §§ HVMFS 2019:25.

¹⁵ Jämför 3.3.1 Relationship between Article 4.4 and 4.5, CIS Guidance 20, s. 18.

¹⁶ 4 kap. 7 § andra stycket HVMFS 2019:25.

4.5 Skäl till undantag

Det finns olika skäl som kan ligga till grund för förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav, se Tabell 1 och efterföljande förklaringar.

Tabell 1. Tabellen visar de olika skälen som kan ligga till grund för förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav.

Förlängd tidsfrist	Mindre stränga kvalitetskrav
inte är möjligt av tekniska skäl*	omöjligt
inte är möjligt med rimliga kostnader*	orimliga kostnader
på grund av naturliga förhållanden	-

* skäl som endast kan ligga till grund för förlängd tidsfrist till 2027

4.5.1 Skälet inte tekniskt möjligt¹⁷

Förlängd tidsfrist får fastställas om det *inte är möjligt av tekniska skäl* att åstadkomma de förbättringar som behövs för att nå god status eller potential i tid.¹⁸ Begreppet *inte tekniskt möjligt* bör ses som att det inom en viss tidsperiod inte är möjligt att få till tekniska lösningar. Förlängd tidsfrist med *inte tekniskt möjligt* som skäl är inte tillåtet efter 2027. Bedömningen av vad som *inte är tekniskt möjligt* kan ta sin utgångspunkt i nedan fyra kriterier:¹⁹

Orsaken till de negativa effekterna är okänd

Detta gäller när en vattenförekomst klassificerats som sämre än god men orsaken (påverkan eller den specifika orsaken till påverkan) för detta ännu inte har fastställts och åtgärder därför inte kan identifieras. Ytterligare kartläggning och övervakning²⁰ behöver då göras för att identifiera orsaken till problemet.²¹

Det tar längre tid att åtgärda problemet än det finns tillgänglig tid

Detta gäller om praktiska begränsningar av administrativ natur hindrar att åtgärden genomförs och att det därför tar längre tid att lösa problemet än det finns tid tillgänglig. Administrativa begränsningar kan omfatta upphandling, projektering, tillståndsprövning och andra nödvändiga förberedelser. Ovanstående omfattar inte begränsningar på grund av bristande lagstiftning.

Ingen känd teknisk lösning finns

¹⁷ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁸ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁹ Kriterierna utgår från vägledningarna inom det europeiska CIS-arbetet Guidance Document No. 20, Guidance document on exemptions to the environmental objectives. Även Storbritanniens tolkning av dessa (UK Technical Advisory Group on the Water Framework Directive UKTAG recommendations on a consistent list of reasons for setting alternative objectives Working Paper Version: Version 4 (23/04/09)).

²⁰ För ytvattenförekomster är undersökande övervakning aktuell i detta fall, se 20–22 §§ HVMFS 2015:26.

²¹ Kartläggning enligt 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen, HVMFS 2017:20 samt Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och statusklassificering av grundvatten, SGU-FS 2022:X.

Detta gäller när känd teknik saknas för att göra nödvändiga förbättringar och åtgärder; så länge det finns utrymme i tiden att åtgärda problemet. Desto närmare 2027 tiden löper kan emellertid mindre stränga kvalitetskrav vara aktuellt då ingen känd teknisk lösning finns, det vill säga det bedöms omöjligt att nå god status i tid. Detta övervägande inkluderar inte en kostnadsbedömning. Undantag är också motiverat då det finns teknik som kan vara under utveckling, men som ännu inte är utrett om det fungerar praktiskt. Även i detta fall kan det ju längre mot 2027 som tiden löper anses omöjligt att nå god status om tekniken inte hinner utprövas. Mindre stränga kvalitetskrav kan då vara motiverat. Notera att mindre stränga kvalitetskrav ska omprövas i senare cykler i de fall ny teknisk lösning har framkommit eller tekniken visats fungera praktiskt.

Problemet kan inte lösas på grund av bristen på åtgärder i andra länder

Detta gäller i de fall problemet inte kan lösas i närtid på grund av brist på åtgärder i andra länder. Det rekommenderas då att undantag sätts i form av förlängd tidsfrist alternativt mindre stränga kvalitetskrav och att regeringen underrättas.²² Sådana problem kan vara aktuella i avrinningsområden som delas mellan Sverige och grannländer och orsaken till problemet inte kan lösas genom samverkan och etablerade arbetsformer mellan länderna. Det kan också vara problem som orsakas av atmosfäriskt nedfall av gränsöverskridande föroreningar där lokala åtgärder inte kan lösa problemen eller där diskussioner med de påverkande länderna inte har lett till effektiva åtgärder.

4.5.2 Skälet omöjligt²³

Skälet *omöjligt* i samband med mindre stränga kvalitetskrav bör förstås i termer av absolut omöjlighet. Det finns helt enkelt ingen möjlig lösning på det aktuella problemet. Till skillnad från skälet *inte tekniskt möjligt* som snarare bör ses som att det inom en viss tidsperiod inte är möjligt att få till tekniska lösningar. Hänvisningen till begreppet *omöjligt* kan också avse situationer där hanteringen av ett problem står helt utanför Sveriges kontroll.²⁴

Då *inte tekniskt möjligt* kvarstår i tiden bort mot 2027 går man från *inte tekniskt möjligt* till *omöjligt* genom att åtgärder förblir *inte tekniskt möjliga* att få till stånd i de fall då ingen känd tillämpbar teknisk lösning finns. Ju närmare 2027, desto mera motiverat är det därför att överväga mindre stränga kvalitetskrav framför förlängd tidsfrist. Skälet blir då att det är *omöjligt* att uppnå god status på grund av att teknik inte finns för att minska den aktuella verksamhetens påverkan eller att teknik inte finns för att återställa vattenförekomstens naturliga tillstånd. Notera att mindre stränga kvalitetskrav ska omprövas i senare cykler i de fall ny teknik visats fungera. Eventuella administrativa hinder bör dock inte ligga till grund för mindre stränga kvalitetskrav.

4.5.3 Skälet orimliga kostnader²⁵

Skälet *orimliga kostnader* uttrycks olika för förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav. För förlängd tidsfrist anges att det ”*inte är möjligt [] med rimliga kostnader*” att åstadkomma de förbättringar av vattenmiljön som behövs för att uppfylla kvalitetskraven senast 2015. För mindre stränga kvalitetskrav anges att det ”*skulle medföra orimliga kostnader*” att uppnå de strängare kraven. I denna vägledning används begreppet *orimliga kostnader* för både förlängd tidsfrist och

²² 8 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

²³ 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen.

²⁴ Jämför 3.2.4 Technical infeasibility, CIS Guidance 20, s.13.

²⁵ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

mindre stränga kvalitetskrav. Förlängd tidsfrist med orimliga kostnader som skäl är inte tillåtet efter 2027.

För förlängd tidsfrist till 2027 kan enklare ekonomiska kriterier räcka för att motivera orimliga kostnader. Detta eftersom målet fortfarande var att god status eller potential skulle uppnås, om än senare. Med tiden, och allt eftersom mer tillförlitliga kvantitativa data samlas in, kan en fördjupning av bedömningen innefatta en mer omfattande identifiering och kvantifiering av kostnader och nyttor, inklusive finansiella, ekonomiska, miljömässiga och sociala kostnader och nyttor. För undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav kan vattenmyndigheten behöva göra en fullständig kvantifierad värdering för marknadsprissatta kostnader och nyttor och beskriva icke-marknadsprissatta kostnader och nyttor i kvalitativa termer.²⁶

Kostnader och nyttor avser samhällsekonomiska kostnader och nyttor till skillnad från företagsekonomiska och privatekonomiska. Det är alltså summan av kostnader respektive nyttor för samhället som helhet som är i fokus, inte kostnaderna respektive nyttorna för enskilda verksamhetsutövare.²⁷ Den samhällsekonomiska analysen ska inkludera alla betydande kostnader och nyttor för samhället som olika handlingsalternativ medför. Det innebär att även varor och tjänster som inte har ett marknadspris inkluderas.²⁸ Som exempel kan nämnas värdet av att bevara kulturmiljöer och värdet för medborgarna av att ha kvar en naturresurs för kommande generationer.

Med tanke på att det finns osäkerheter runt bedömningarna av kostnader respektive nyttor, behöver vattenmyndigheten beakta att

- orimliga kostnader bör inte börja vid den punkt där uppmätta kostnader precis överstiger kvantifierbara nyttor,
- bedömningen av kostnader och nyttor måste inkludera kvalitativa kostnader och nyttor såväl som kvantitativa,
- den marginal med vilken kostnaderna överstiger nyttorna ska vara påtaglig och ha en hög grad av tillförlitlighet,
- inom ramen för begreppet orimliga kostnader kan vattenmyndigheten behöva ta hänsyn till betalningsförmågan²⁹ hos de sektorer som avses bekosta åtgärderna, varmed en viss information om detta kan krävas.³⁰ Detta gäller i första hand förlängd tidsfrist men kan eventuellt komma att bli aktuellt för mindre stränga kvalitetskrav.³¹

Havs- och vattenmyndigheten och Statens Geologiska Undersökning bedömer i nuläget att orimliga kostnader uppstår när en *lägsta rimlig* skattning av summa nuvärde av kostnaderna är minst dubbelt så hög som en *högsta rimlig* skattning av summa nuvärde av nyttorna. För mer information se *Bilaga 1 Orimliga kostnader*.

²⁶ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 197.

²⁷ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 116.

²⁸ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 116-123 och s. 196-197.

²⁹ Läs mer om bristande betalningsförmåga i Havs- och vattenmyndighetens rapport: Analys av förändrad betalningsförmåga för bedömning av orimliga kostnader. Utveckling av en metod för att ge underlag till bedömningar av orimliga kostnader enligt vattenförvaltningsförordningen. Rapport 2016:1.

³⁰ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³¹ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 14.

Alla betydande nyttor och kostnader ska vägas in i analysen, även de som enbart kan beskrivas kvalitativt.³² Nyttor och kostnader som inte bedöms vara betydande bör listas vid sidan av de som är betydande, för att synliggöra om dessa stödjer eller motsäger resultatet av viktningen av de nyttor och kostnader som är betydande.

En bedömning av orimliga kostnader är endast meningsfull efter att en kombination av de mest kostnadseffektiva lösningarna för att nå god status eller potential har identifierats. När ett undantag tillämpas, ska alla åtgärder som kan vidtas utan att det medför orimliga kostnader genomföras för att nå bästa möjliga status eller potential.³³ Det går inte att hänvisa till dyrare åtgärder och utifrån det besluta om undantag med orimliga kostnader som skäl, om det finns andra åtgärder som gör att målet nås utan att det medför orimliga kostnader.

När vattenmyndigheten utreder orimliga kostnader behöver konsekvensen av uteblivet handlande, det vill säga uteblivna nyttor, vägas mot kostnaderna för åtgärderna. När det gäller mindre stränga kvalitetskrav ska de nyttor som förloras av att inte vidta de åtgärder som gör att det strängare kravet nås vägas mot kostnaden förknippade med åtgärderna.³⁴ För förlängd tidsfrist handlar det om att bedöma uteblivna nyttor av att uppnåendet av god status eller potential skjuts fram i tiden.

Innan vattenmyndigheten gör en bedömning av orimliga kostnader bör det göras en prioritering av de åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra. Prioriteringsprocessen bör beakta de olika grundläggande förhållandena i området som påverkar vattenförekomsten. Prioriteringsprocessen bör utgå från vattenförekomsten och även ta hänsyn till ett antal relevanta kriterier så som:

- Synergier med krav som följer av andra direktiv som till exempel art- och habitatdirektivet, översvänningsdirektivet och havsmiljödirektivet.
- Kostnadseffektivitet eller nyttan med åtgärder.
- Effekten av att inte agera.
- Säkerhet kontra osäkerhet. Läs avsnitt 4.8 för mer information om hantering av osäkerheter.
- Åtgärder som kan implementeras på kort sikt.
- Hur brådskande det är att problemet löses (allvarliga konsekvenser eller höga kostnader av att inte agera, till exempel skydd av dricksvattentäkter).
- Tillgängliga finansieringsmöjligheter.
- Allmänhetens acceptans.³⁵

4.5.4 Naturliga förhållanden och naturligt tillstånd³⁶

Undantag i form av förlängd tidsfrist får fastställas om de *naturliga förhållandena* gör det omöjligt att klara kvalitetskraven i tid. Undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav får fastställas om det på grund av ytvattenförekomstens *naturliga tillstånd* är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå kvalitetskraven.³⁷ Begreppet *naturliga förhållanden* i 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen respektive begreppet *naturliga tillstånd* i 4 kap. 10 §

³² Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 204.

³³ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³⁴ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³⁵ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 14f.

³⁶ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

³⁷ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

vattenförvaltningsförordningen, avser de förhållanden som bestämmer takten (4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen) eller möjligheten (4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen) till naturlig återhämtning.

Begreppen är båda en översättning av *natural conditions* och bekräftar att de naturliga förutsättningarna kan påverka tiden eller möjligheten som krävs för att återställa vattenförekomstens tillstånd till god status eller potential, bland annat vad gäller minskningen av föroreningshalter. Fördröjningen av återställandet kan även bero på den tid det tar för växter och djur att återkolonisera och återetablera sig efter att fysikalisk-kemiska eller hydromorfologiska förhållanden har återställts till förhållanden som motsvarar god status eller potential. Fördröjning kan också bero på tiden det tar för miljön att stabilisera sig efter åtgärdsarbeten.³⁸ Begreppen skiljer sig dock något åt.

Skälet naturliga förhållanden för förlängd tidsfrist³⁹

Det är endast tillåtet att förlänga tidsfristen för att uppnå kvalitetskraven senare än den 22 december 2027, om det på grund av *naturliga förhållanden* är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan. Detta förutsätter att åtgärderna har vidtagits (senast 2027), men att vattenförekomsternas egenskaper är sådana att återhämtningen till god status eller potential förväntas ta längre tid.

Till skillnad från de andra två skälen till att förlänga tidsfristen (*inte tekniskt möjligt* och *orimliga kostnader*) finns det inget angivet slutdatum i vattenförvaltningsförordningen kopplat till skälet *naturliga förhållanden*. Det beror på att vissa vattenförekomster, ibland efter årtionden av mänsklig påverkan, kan behöva lång tid för att återhämta sig efter att nödvändiga åtgärder har vidtagits. I de fall då de naturliga förhållandena inte kommer att medge att kvalitetskraven nås till år 2027, 2033 eller till och med vid en senare tidpunkt får vattenmyndigheten ange den senare tid då kvalitetskraven bedöms nås.

Naturliga förhållanden avser i sammanhanget de naturliga processer som förekommer i ett avrinningsområde samt de egenskaper som kännetecknar det (till exempel hydrologiska, morfologiska, hydrogeologiska, kemiska, ekologiska). Dessutom ingår även de omständigheter där återhämtningsprocessen försenas på grund av kvarstående effekter av mänsklig verksamhet.⁴⁰

Naturliga tillstånd och skillnaden i relation till naturliga förhållanden⁴¹

Mindre stränga kvalitetskrav kan beslutas om det på grund av vattenförekomstens *naturliga tillstånd* är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå de strängare kraven. Det finns två typer av skäl som kan motivera undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav, antingen att uppnåendet av god status eller potential är *omöjligt* eller skulle medföra *orimliga kostnader*. För undantag i form av förlängd tidsfrist finns skälen *inte tekniskt möjligt*, *orimliga kostnader* samt *naturliga förhållanden*. Eftersom *naturliga tillstånd* i sig inte är ett skäl för mindre stränga kvalitetskrav, måste därför en skillnad göras mellan tillämpningen av begreppen *naturliga tillstånd* och *naturliga förhållanden*.

³⁸ Jämför 3.3.5 Natural conditions, CIS Guidance 20, s. 22 och 2 Exemptions and 'natural conditions' in the WFD, CIS Document Natural Conditions in relation to WFD Exemptions, s. 4.

³⁹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

⁴⁰ Jämför CIS Guidance 20 och CIS Technical document *Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline*.

⁴¹ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

Vattenförekomstens *naturliga tillstånd* är den förutsättning som råder i vattenförekomsten och som kan göra att det är omöjligt eller medför orimliga kostnader att nå god ekologisk status alternativt potential, god kemisk status och god kvantitativ status. *Naturliga tillstånd* är därmed inte att likställa med ett *skäl* till mindre stränga kvalitetskrav på samma sätt som naturliga förhållanden utgör ett skäl till förlängd tidsfrist.

Vattenförekomstens *naturliga förhållande* gör att det tar tid för åtgärden att ge effekter i miljön så att god status eller potential kan nås. Åtgärden kan genomföras.

Vattenförekomstens *naturliga tillstånd* gör att det är omöjligt att genomföra åtgärden så att god status eller potential kan nås. Åtgärden kan således inte genomföras.

För ytterligare information se *Bilaga 2 Förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden*.

4.6 Principer för undantag

Undantagen förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är en integrerad del av de kvalitetskraven⁴² som ska uppnås i vattenförekomsten. Det finns vissa likheter mellan villkoren för tillämpning av dessa undantag, vilket innebär att det behöver beskrivas hur och när respektive undantag ska tillämpas och vilken hierarki som ska användas när de tillämpas tillsammans. Gemensamt för undantagen är att angivna villkor ska uppfyllas och motivering⁴³ anges. Vidare gäller två principer⁴⁴ som är tillämpliga på båda undantagen:

- undantag för en vattenförekomst får inte permanent hindra eller äventyra uppnående av kvalitetskraven i andra vattenförekomster, och
- minst samma skyddsnivå måste uppnås som anges i övrig befintlig EU-lagstiftning⁴⁵, exempelvis art- och habitatdirektivet.

4.7 Geografisk skala

En miljökvalitetsnorm ska beslutas för varje enskild vattenförekomst. Även om varje vattenförekomst har en egen beslutad miljökvalitetsnorm kan delar eller hela bedömningen av undantag göras på olika geografiska skalor (nationell, avrinningsområde, delavrinningsområde, vattenförekomst). Gränsöverskridande frågor måste till exempel bedömas på en gränsöverskridande skala. Valet av skala för informationen som används för bedömningen ska motiveras och det ska stå klart att informationen är relevant för vattenförekomsten eller gruppen av vattenförekomster.

Beträffande relationen mellan olika vattenförekomster är det inte per automatik motiverat med undantag i en angränsande vattenförekomst på grundval av en bedömning som utförts för en annan vattenförekomst. Det betyder inte nödvändigtvis att orsaken (till exempel betydande

⁴² Se 4 kap. vattenförvaltningsförordningen.

⁴³ Skälen ska redovisas och anges i enlighet med bilaga 1 i vattenförvaltningsförordningen 6 § Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HVMFS 2015:34) om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för ytvatten enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och 4 kap. HVMFS 2019:25.

⁴⁴ Dessa punkter återspeglas i 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen om att tillämpningen av undantag inte får "permanent hindra eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för andra vattenförekomster inom vattendistriktet" och 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen om "en vattenförekomst i ett visst avseende omfattas av olika stränga kvalitetskrav enligt 2-6 a §§ eller andra bestämmelser, ska det strängaste kravet gälla".

⁴⁵ Som utgångspunkt kan ses direktiv angivna i bilaga VI del A i vattendirektivet, observera att listan i bilaga VI del A inte är uttömmande.

påverkan) för att motivera ett undantag alltid måste vara lokaliserad i den vattenförekomst för vilken undantaget beslutas.⁴⁶

4.7.1 Geografisk skala vid bedömning av orimliga kostnader

Vid bedömning av *orimliga kostnader* för åtgärder bör vattenmyndigheten sammantaget analysera sådana åtgärder i ett geografiskt område där åtgärdernas positiva effekt är beroende av varandras genomförande. Samma sak gäller för en åtgärd som har en påverkan på flera vattenförekomster. När en åtgärd som förbättrar konnektivitet i uppströms och nedströms riktning genomförs på en plats i en vattenförekomst ger det positiva effekter för vattenförekomster både upp- och nedströms tills nästa naturliga eller onaturliga hinder uppstår. En åtgärd som minskar övergödning i en vattenförekomst i inlandet kan ge positiva effekter för vattenförekomster nedströms hela vägen till och även i kusten. En åtgärd som förbättrar vattenbalansen i en grundvattenförekomst kan förbättra flödesförhållanden även för flera ytvattenförekomster inom området. En sammantagen analys för hela det geografiska område som gynnas av respektive åtgärd är nödvändig för att undvika att nyttor respektive kostnader felbedöms. Till exempel genom att nyttan med åtgärden underskattas eller kostnaden för åtgärden överskattas. En sammantagen analys möjliggör även att vattenmyndigheten kan identifiera de åtgärder som tillsammans kan ge den mest kostnadseffektiva åtgärds kombinationen.

En risk med att analysera flera åtgärder sammantaget i ett åtgärds paket är att åtgärder som till exempel medför orimliga kostnader kan finnas med bland åtgärder som på en högre aggregerad nivå sammantaget ger positivt samhällsekonomiskt värde och vice versa. För att undvika detta kan det vara bra att analysera flera olika kombinationer av åtgärder, för att kunna identifiera den kombination som bedöms ge störst nettonuvärde, och kunna exkludera åtgärder som bedöms medföra orimliga kostnader.

Vattenmyndigheten kan behöva bedöma kostnader respektive nyttor på flera geografiska nivåer innan beslut om undantag fattas.⁴⁷ Konsekvenser på lokal, regional samt nationell nivå bör identifieras och inkluderas i bedömningen. Exempelvis kan en förändring i en vattenförekomst medföra påverkan både i den specifika vattenförekomsten och i avrinningsområdet i övrigt. Ett annat exempel är att påverkan på biologisk mångfald kan påverka nyttan för människor som varken bor i närheten eller kommer att besöka platsen i den mån det ger dem en nytta i form av att veta att arter eller miljöer finns (existensvärde) och bevaras för kommande generationer (arvsvärde). På motsvarande sätt kan kulturmiljöer ha både existensvärden och arvsvärden. Dessa effekter kan behöva värderas utifrån den nytta de ger på nationell nivå.

Då det samhällsekonomiska värdet inkluderar det sammantagna värdet för berörda individer, så påverkas värdet av hur många individer som berörs. Även om det exempelvis för individer lokalt utgör ett högt värde med den vattenspegel som en icke-kraftproducerande damm medför, så kan den nyttan bli relativt liten i förhållande till det höjda existensvärde av den ekologiska miljönytta en utrivning av dammen skulle medföra för väldigt många fler individer på nationell nivå.

⁴⁶ Se CIS Guidance 20, s. 10.

⁴⁷ Jämför exempelvis Trafikverket (2020), kap 5, sid 37-39

4.8 Osäkerheter

Osäkerhet⁴⁸ är ett oundvikligt inslag generellt vid normsättning, där osäkerheten kan skapa ett behov av ytterligare utredning, övervakning och bedömning. Fullständig säkerhet är inte möjlig och bör inte fungera som ett hinder för att vidta åtgärder.⁴⁹ Bestämmelserna⁵⁰ om översyn innebär att tidigare beslut måste ses över om ytterligare information visar att tidigare bedömningar inte var realistiska.

Vattenmyndigheten bör minska osäkerheter. Exempelvis genom att välja reversibla åtgärder, åtgärder som lätt kan modifieras, åtgärder som kan utföras iterativt eller åtgärder med låg risk, låga kostnader och hög effekt. Där osäkerheten är betydande kan risken att ådra sig orimliga kostnader reduceras genom val av åtgärder som i framtiden lätt, och efter vunna erfarenheter, kan utökas eller anpassas på grundval av information om deras effekter och nyttorna förknippade med dem.

Ansträngningar för att minska osäkerheter bör stå i proportion till svårighetsgraden i den aktuella bedömning och konsekvenserna av att fatta en felaktig bedömning. Det är ingen mening med att försöka minska osäkerheterna om det inte underlättar bedömningen. Det kan vara bättre att handla på grundval av principer, till exempel försiktighetsprincipen, principen om att förorenaren betalar eller båda. Alternativt, där så är möjligt, på grundval av samförstånd. Det måste finnas en balans mellan risken att inte uppnå kvalitetskraven och risken att inte använda de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att nå kvalitetskraven, varvid minimering av risken för att inte uppnå kvalitetskraven bör prioriteras. Det kan till exempel råda större osäkerhet om effektiviteten av åtgärder mot diffusa föroreningar än effektiviteten i åtgärder mot föroreningar från punktkällor. Omvänt kan även kostnaderna för åtgärder mot diffusa föroreningar vara mindre än kostnaderna för åtgärder mot föroreningar från punktkällor.⁵¹

4.9 Krav på redovisning

Vattenmyndigheten ska vid fastställande och redovisning av miljökvalitetsnormer för ytvatten dokumentera bedömningar och resultat i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS). Med hänsyn till de krav som ställs på samverkan⁵² ska vattenmyndigheten sammanfatta och presentera informationen på ett lättförståeligt sätt. Redovisning ska särskilt ske för:

- Bedömning av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav, särskilt på kvalitetsfaktor- eller parameternivå.
- Ställningstaganden för ändring av en miljökvalitetsnorm.

⁴⁸ Denna osäkerhet skiljer sig från den osäkerhet som relaterar till bedömning av en parameter eller klassificering av en kvalitetsfaktor och som definieras i 1 kap. 3 § HVMFS 2019:25.

⁴⁹ Jämför Technical document CIS Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline, Document endorsed by EU Water Directors at their meeting in Malta on 15-16 June 2017.

⁵⁰ 5 kap. 9 § tredje stycket miljöbalken, 3 kap. 1 § andra stycket vattneförvaltningsförordningen, 5 kap. 1 § andra stycket vattneförvaltningsförordningen, 6 kap. 2 a § vattneförvaltningsförordningen, 7 kap. 1 § första stycket vattneförvaltningsförordningen och bilaga 1 vattenförvaltningsförordningen.

⁵¹ Se CIS Guidance 20, s. 11f.

⁵² 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

- Den bedömning som tillämpning av bestämmelserna om skyddade områden och strängaste kraven⁵³ medför, särskilt på kvalitetsfaktor eller parameternivå.

För grundvatten gäller att vattenmyndigheten ska redovisa beslutade miljökvalitetsnormer med en motivering samt ange de eventuella skyddade områden som påverkar den beslutade miljökvalitetsnormen, i enlighet med SGU:s föreskrifter och allmänna råd om redovisning av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för grundvatten⁵⁴.

Vattenmyndigheten ska vid beslut om förlängd tidsfrist respektive mindre stränga kvalitetskrav för grundvatten redovisa⁵⁵:

- Orsaken till den förlängda tidsfristen respektive det mindre stränga kvalitetskravet samt de betydande påverkanskällor som berörs.
- Förorenande ämnen eller indikatorer för kemisk grundvattenstatus, samt berörda kvantitativa kriterier för kvantitativ status.
- Hur det säkerställs att grundvattenförekomstens kemiska grundvattenstatus och kvantitativa status inte riskerar att försämrats ytterligare.

Vid beslut om förlängd tidsfrist för grundvatten ska vattenmyndigheten därutöver redovisa⁵⁶:

- Hur grundvattenförekomstens kemiska grundvattenstatus och kvantitativa status stegvis ska förbättras.
- Vilket år som god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status förväntas uppnås.

Vid beslut om mindre stränga kvalitetskrav för grundvatten ska vattenmyndigheten därutöver redovisa:⁵⁷

- De miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön.
- Hur det säkerställs att alla möjliga åtgärder vidtas för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status.

Vattenmyndigheten ska inkludera skälen för beslut om förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav i förvaltningsplanen.⁵⁸

Vattenmyndigheten bör redovisa ovan information på ett sätt som underlättar samverkan och processerna vid tillsyn och prövning. Information bör också finnas tillgänglig på ett sätt som underlättar rapportering till EU-kommissionen och för andra processer där miljökvalitetsnormer och den bakomliggande informationen är av värde. Avseende rapportering till EU-kommissionen bör informationslagring utgå från den EU-gemensamma vägledningen för rapportering⁵⁹. Detta bör ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).

⁵³ 4 kap. 6–7 §§ vattenförvaltningsförordningen.

⁵⁴ SGU-FS 2017:1

⁵⁵ 3 kap. 2 och 4 §§ Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

⁵⁶ 3 kap. 2 § Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

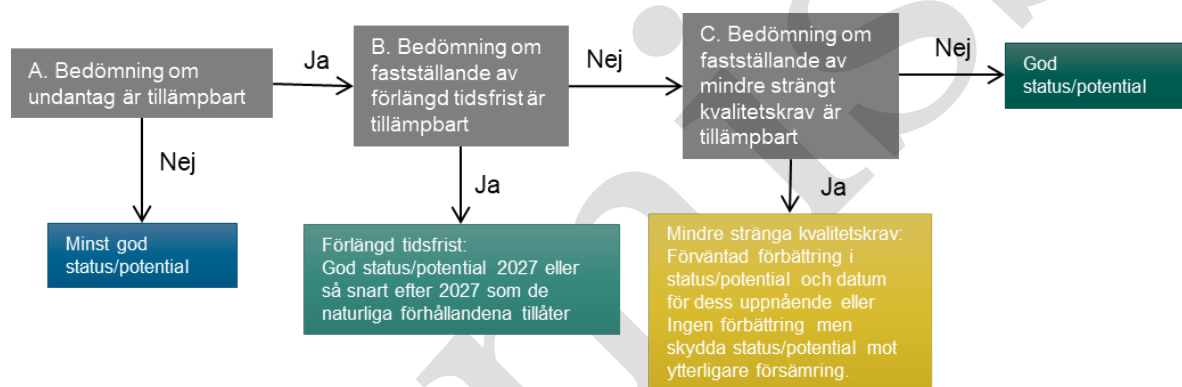
⁵⁷ 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen. 3 kap. 4 § Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

⁵⁸ 5 kap. 1 § och bilaga 1 p. 5 vattenförvaltningsförordningen. Jämför även bilaga VII.5 i vattendirektivet.

⁵⁹ CIS Guidance 35.

5 Arbetsordning – förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav

Vattenmyndigheten ska först utreda förlängd tidsfrist och därefter mindre stränga kvalitetskrav⁶⁰, se Figur 1.⁶¹ Resultatet ska dokumenteras.⁶² Relationen mellan förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är inte hierarkisk i den meningen att det måste bevisas att den ena är utesluten innan den andra får övervägas.

Figur 1. Schematisk bild av stegvis process för att först utreda om förlängd tidsfrist är tillämplig och därefter om mindre stränga kvalitetskrav är tillämpliga.

5.1 Grundförutsättningar för tillämpning av undantag

Undantag kan vara aktuellt om:

- Status eller potential är sämre än god och god status eller potential kommer inte att uppnås utan att det vidtas ytterligare åtgärder.
- Tillämpning av undantag inte permanent hindrar eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för andra vattenförekomster inom vattendistriktet.⁶³
- Tillämpning av undantag inte strider mot tillämpning av bestämmelsen om det strängaste kravet avseende kvalitetskraven i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen eller andra bestämmelser.⁶⁴ Undantaget är förenligt med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning.⁶⁵

Vattenförekomsten kan således bli föremål för undantag om

- vattenförekomsten inte utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område⁶⁶, alternativt

⁶⁰ 4 kap. 7 § HVMFS 2019:25.

⁶¹ Jämför CIS Guidance 20, s. 18.

⁶² 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

⁶³ 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen.

⁶⁴ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen.

⁶⁵ Jämför artikel 4.8 i vattendirektivet.

⁶⁶ Med skyddat område menas de områden som ingår i ett register över skyddade områden enligt enligt 3 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen.

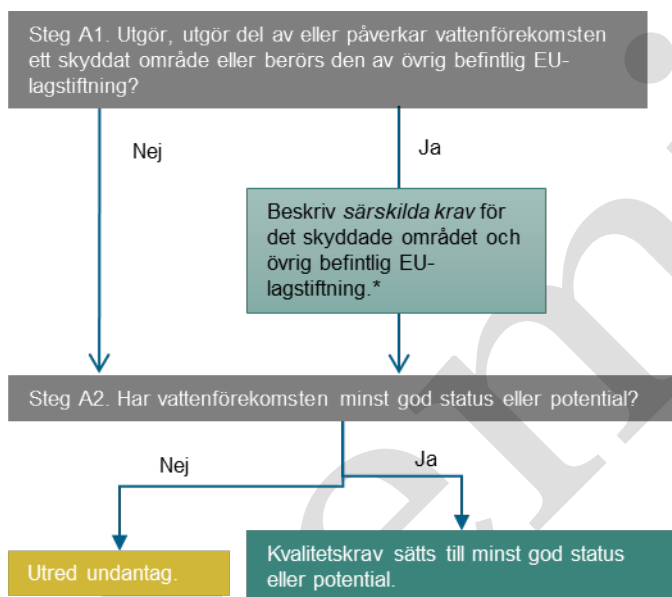
- vattenförekomsten utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område men för att klara områdets särskilda krav är det inte en förutsättning att minst god status eller potential uppnås.

Vattenförekomsten kan även bli föremål för undantag om den

- inte berörs av övrig befintlig EU-lagstiftning⁶⁷, alternativt
- vattenförekomsten berörs av övrig befintlig EU-lagstiftning, men för att klara efterlevnad av denna är det inte en förutsättning att minst god status eller potential uppnås.

Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.

Flödesschemat i Figur 2 visar den process som med hjälp av frågor i olika steg kan användas vid bedömning av om undantag är tillämpligt.

*informationen behövs i ett senare skede vid normsättningen

Figur 2. Schematisk bild med kontrollfrågor över den stegvisa process som Havs- och vattenmyndigheten rekommenderar vid bedömning av om undantag är tillämpligt. De särskilda kraven för skyddade områden och övrig befintlig EU-lagstiftning är information som vattenmyndigheten behöver ha med sig i bedömning av vilka kvalitetskrav som ska gälla.

⁶⁷ Som utgångspunkt kan ses direktiv angivna i bilaga VI del A i vattendirektivet, observera att listan i bilaga VI del A inte är uttömmande.

Steg A1. Utgör, utgör del av eller påverkar vattenförekomsten ett skyddat område eller berörs den av övrig befintlig EU-lagstiftning?

Detta steg är till för att säkerställa att undantag inte beslutas om det hindrar eller motverkar övrig EU-lagstiftning eller de särskilda krav som följer av det skyddade området. Om svaret på kontrollfrågan är ja ska vattenmyndigheten i detta steg beskriva särskilda krav för det skyddade området eller vad som följer av övrig EU-lagstiftning.

Undantag får inte medges om det skulle innebära att de särskilda kraven inte kan följas eller om det strider mot övrig EU-lagstiftning. Det kan trots ovanstående finnas skäl till undantag på grund av att undantag kan vara möjligt för de delar av miljö kvalitetsnormen som inte berörs av det skyddade området eller annan befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.

Svar	Handling
Ja.	<p>Beskriv <i>särskilda krav</i> för det skyddade området och övrig befintlig EU-lagstiftning. Informationen behövs i ett senare skede vid normsättningen.</p> <p>Redovisa information om vilket typ av krav som finns för det skyddade området eller övrig befintlig EU-lagstiftning som rör vattenförekomsten samt dokument, webbplatser eller liknande kopplat till detta. Exempelvis bevarandeplan eller webbplatsen badplatsen. Det är viktigt att referera till alla mål och kvalitetskrav. I detta behöver vattenmyndigheten beakta om "undantag"⁶⁸ enligt Natura 2000-bestämmelserna har meddelats.⁶⁹</p> <p>Redovisning ska ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p> <p>För att beskriva särskilda krav för det skyddade områden i form av vattenberoende Natura 2000-områden gå till Havs- och vattenmyndighetens rapport: <i>Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.</i></p> <p>När det är uppenbart att krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning gör det omöjligt att tillämpa undantag får vattenmyndigheten inte medge undantag. Vattenmyndigheten ska istället utreda vilken miljö kvalitetsnorm ytvattenförekomsten ska ha med hänsyn till de krav som följer av det skyddade området eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>I vissa fall är det inte uppenbart att krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning är förenligt med att tillämpa undantag. Först när efterföljande Steg A2–C5 är gjorda möjliggörs bedömningen.</p> <p>När krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning möjliggör tillämpning av undantag ska vattenmyndigheten medge undantag förutsatt att övriga villkor är uppfyllda. Informationen ska dokumenteras.</p> <p>Gå vidare till Steg A2.</p>
Nej.	Gå vidare till Steg A2.

Steg A2. Har vattenförekomsten minst god status eller potential?

I detta steg anges om vattenförekomsten har minst god status eller potential. Om vattenförekomsten inte har minst god status eller potential ska vattenmyndigheten utreda om det finns skäl att besluta om undantag. För ytvatten finns också möjlighet att förklara KMV.

Svar	Handling
Ja.	<p>Sätt vattenförekomstens kvalitetskrav till minst god status eller potential.</p> <p>Redovisa hur klassificering skett inklusive referens till HVMFS 2019:25 respektive SGU-FS 2002:X och sammanställ på lämpligt sätt i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p> <p>Redovisa även hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrars.</p> <p>Redovisning ska ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p>
Nej.	<p>Utred undantag.</p> <p>Om ytvattenförekomstens ekologiska status eller potential har en lägre klass per kvalitetsfaktor i jämförelse med närmast föregående cykels klassificering ska vattenmyndigheten ange om det beror på</p>

⁶⁸ 7 kap. 29 § miljöbalken.

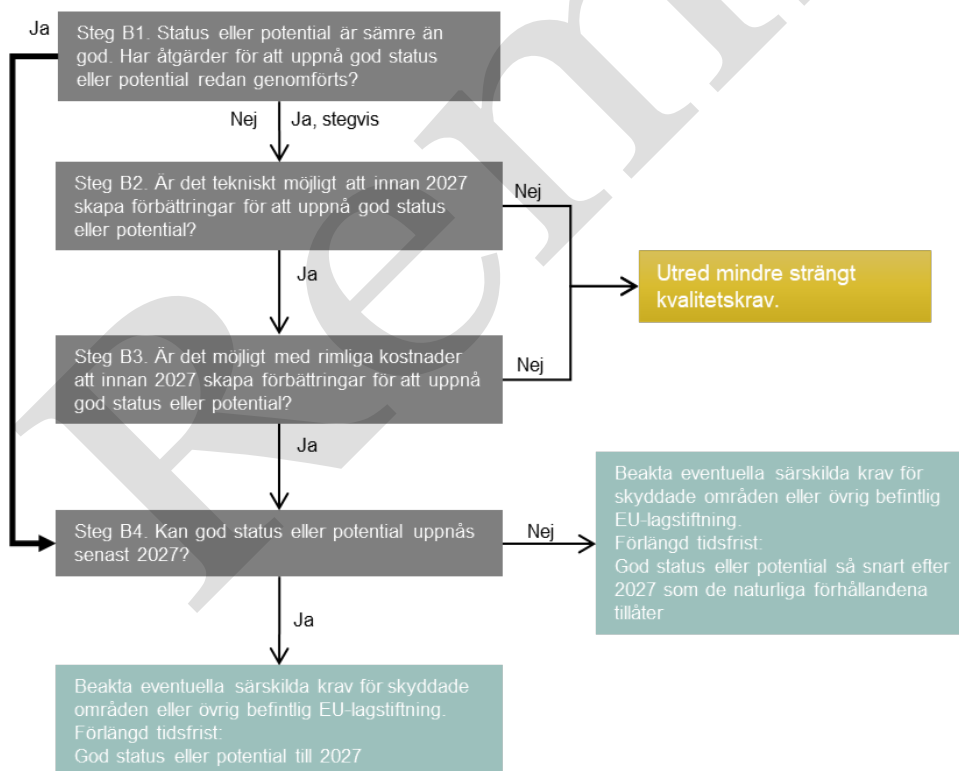
⁶⁹ Se 7 kap. 28–29 §§ miljöbalken (jämför artikel 6.4 art- och habitatdirektivet).

Svar	Handling
	1. nytt underlag, 2. nya bedömningsgrunder, eller 3. en faktisk försämring. Informationen ska dokumenteras. Gå vidare till Steg B1.

5.2 Bedömning av förlängd tidsfrist

Vattenmyndigheten ska vid beslut om förlängd tidsfrist motivera tillhörande bedömningar⁷⁰. Beslut om förlängd tidsfrist får inte ges i strid med bestämmelserna om strängaste kravet⁷¹ och förbudet att hindra uppnående av kvalitetskraven i andra vattenförekomster⁷².

Flödesschemat i Figur 3 visar de bedömningarna som krävs för att kunna tillämpa förlängd tidsfrist.⁷³ Figuren återger bedömningarna för förlängd tidsfrist som en process som i praktiken kan behöva tillämpas på ett iterativt sätt. Om det till exempel inte är tekniskt möjligt att uppnå god status eller potential till 2027 på grund av att det inte finns någon känd teknik för att komma till rätta med problemen kommer övriga kontrollfrågor i Figur 3 inte att vara relevanta. I stället kan tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav (se Figur 4) vara aktuellt.

Figur 3. Schematisk bild med kontrollfrågor över den stegvisa process som rekommenderas vid fastställande av förlängd tidsfrist.

⁷⁰ Se 4 kap. 8 § HVMFS 2019:25.

⁷¹ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen.

⁷² 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen.

⁷³ Se CIS Guidance 20, s. 20ff.

Steg B1. Status eller potential är sämre än god. Har åtgärder för att uppnå god status eller potential redan genomförts?

Svar	Handling
Ja. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts.	Dokumentera uppgift om det är <i>naturliga förhållanden</i> som gör att god status eller potential ännu inte uppnåtts. Gå vidare till Steg B4.
Ja, stegvis. Det har skett ett stegvis genomförande av åtgärder som lett till förbättring av status eller potentialen. Några men inte alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts. Ytterligare åtgärder för att uppnå god status eller potential krävs.	Dokumentera uppgift om det är <i>tekniska skäl, orimliga kostnader</i> eller en kombination av dessa som gör att inte alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har genomförts. Ange även uppgift om det är <i>naturliga förhållanden</i> som gör att god status eller potential ännu inte uppnåtts. Gå vidare till Steg B2.
Nej. Åtgärder för att uppnå god status eller potential har inte genomförts.	Dokumentera uppgift om det är <i>tekniska skäl, orimliga kostnader</i> eller en kombination av dessa gör att åtgärder inte har genomförts. Gå vidare till Steg B2.

Steg B2. Är det tekniskt möjligt att innan 2027 skapa förbättringar för att uppnå god status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om att det av tekniska skäl är möjligt att uppnå god status 2027. Gå vidare till Steg B3.
Nej.	Utred mindre stränga kvalitetskrav. Dokumentera uppgift om orsaken till att det av tekniska skäl inte är möjligt att uppnå god status 2027. I de fall där det av tekniska skäl inte är möjligt att få till stånd åtgärder kan en kostnadsbedömning inte göras, eftersom det helt enkelt inte finns några åtgärder att kostnadsbedöma. Vattenmyndigheten ska då göra en bedömning av om mindre stränga kvalitetskrav är tillämpligt. Gå vidare till Steg C1.

Steg B3. Är det möjligt med rimliga kostnader att innan 2027 skapa förbättringar för att uppnå god status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om att det av ekonomiska skäl är möjligt att uppnå god status 2027. Gå vidare till Steg B4.
Nej.	Utred mindre stränga kvalitetskrav. Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om orsaken till att det av ekonomiska skäl inte är möjligt att uppnå god status eller potential 2027. Här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnaden påtagligt överstiger nyttan. Notera att det är den mest kostnadseffektiva åtgärds kombinationen som ska analyseras vid bedömningen av om det inte möjligt med rimliga kostnader. Eftersom förlängd tidsfrist efter 2027 av ekonomiska skäl inte är tillåtet måste vattenmyndigheten bedöma om villkoren för att mindre stränga kvalitetskrav är uppfyllda. Gå vidare till Steg C1.

Steg B4. Kan god status eller potential uppnås senast 2027?

Svar	Handling
Ja. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts och de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential 2027.	Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential 2027 eller senare. I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges. Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om: <ul style="list-style-type: none"> att god status eller potential kan uppnås 2027, skälet till den förlängda tidsfristen är naturliga förhållanden, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.

Svar	Handling
Nej. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential först efter 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential så snart efter 2027 som de naturliga förhållandena tillåter.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> när god status eller potential kan uppnås efter 2027 eller, skålet till den förlängda tidsfristen är naturliga förhållanden, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential efter 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status efter 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.
Ja. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 och därefter tillåter de naturliga förhållandena en snabb återhämtning till god status eller potential 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential 2027.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> att god status eller potential kan uppnås 2027, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, skälen till den förlängda tidsfristen är att det inte är möjligt av tekniska skäl eller med rimliga kostnader att genomföra åtgärder för att innan 2027 åstadkomma de förbättringar som behövs, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.
Nej. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential först efter 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential till efter 2027.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> när god status eller potential kan uppnås efter 2027, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, orsaken till den förlängda tidsfristen är en följd av naturliga förhållanden, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur vattenmiljön stegvis ska förbättras och hur det säkerställs att kvaliteten inte riskerar att försämrats ytterligare.

5.3 Bedömning av mindre stränga kvalitetskrav

Om bedömningen i avsnitt 5.2 visar att det inte är tekniskt möjligt eller ekonomiskt rimligt att uppnå god status eller potential till 2027, eller senare på grund av naturliga förhållanden kan tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav vara aktuellt.

Flödesschemat i Figur 4 på sidan 23 visar den process med kontrollfrågor i olika steg som kan användas vid bedömning om tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav.⁷⁴ Eventuell tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav måste ses över i varje följande planeringscykel även efter 2027.

⁷⁴ Se CIS Guidance 20, s. 20ff.

Innan ett mindre strängt kvalitetskrav fastställs måste vattenmyndigheterna avgöra om de miljömässiga och samhällsekonomiska behov, som fylls av en verksamhet och som förhindrar att god status eller potential uppnås, i stället skulle kunna fyllas på något *annat sätt* som skulle vara betydligt bättre för miljön utan att medföra orimliga kostnader. I fall där god status eller potential inte kan nås på grund av effekter av mänskliga verksamheter som nu har upphört är detta test inte relevant eftersom det inte finns någon verksamhet att ersätta. Om det finns *annat sätt* som är väsentligt bättre för miljön och som inte innebär orimliga kostnader kan ett undantag inte tillämpas och vattenförekomsten ska uppnå god status eller potential. Vattenmyndigheterna kan fritt bedöma vilka åtgärder som är lämpliga för att uppnå god status eller potential. Det finns emellertid ingen skyldighet att genomdriva identifierat *annat sätt* som en del av åtgärderna.⁷⁵ Läs mer om *annat sätt* i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om *annat sätt*.

Ett mindre strängt kvalitetskrav utgör det tillstånd som kan förväntas i vattenförekomsten när alla åtgärder som är genomförbara och inte orimligt kostsamma har vidtagits och när återhämtning har skett. Då återhämtningen kan ta tid kan ett mindre strängt kvalitetskrav behöva kombineras med förlängd tidsfrist av naturliga skäl. Eftersom alla åtgärder som är genomförbara och inte orimligt kostsamma ska vidtas kan det innebära att ett mindre strängt kvalitetskrav kan omfatta en eller flera kvalitetsfaktorer samtidigt som flera andra kvalitetsfaktorer ska uppnå eller upprätthålla god status eller potential. Detta trots att den övergripande statusen eller potentialen kanske är sämre än god på grund av resterande inverkan på övriga kvalitetsfaktorer. Ett mindre strängt kvalitetskrav innebär därför inte att

- a) de andra kvalitetsfaktorerna tillåts försämrats till den status eller potential som styrs av den mest påverkade kvalitetsfaktorn eller
- b) möjligheten till förbättringar av andra kvalitetsfaktorer kan bortses från.⁷⁶

I vissa fall kan det vara tekniskt ogenomförbart eller orimligt dyrt att göra några förbättringar i en vattenförekomsts status inom den period som omfattas av den relevanta förvaltningsplanen för avrinningsdistrikt eller uppdateringen av denna. I sådana fall måste ändå ytterligare försämring av status eller potential förhindras.⁷⁷

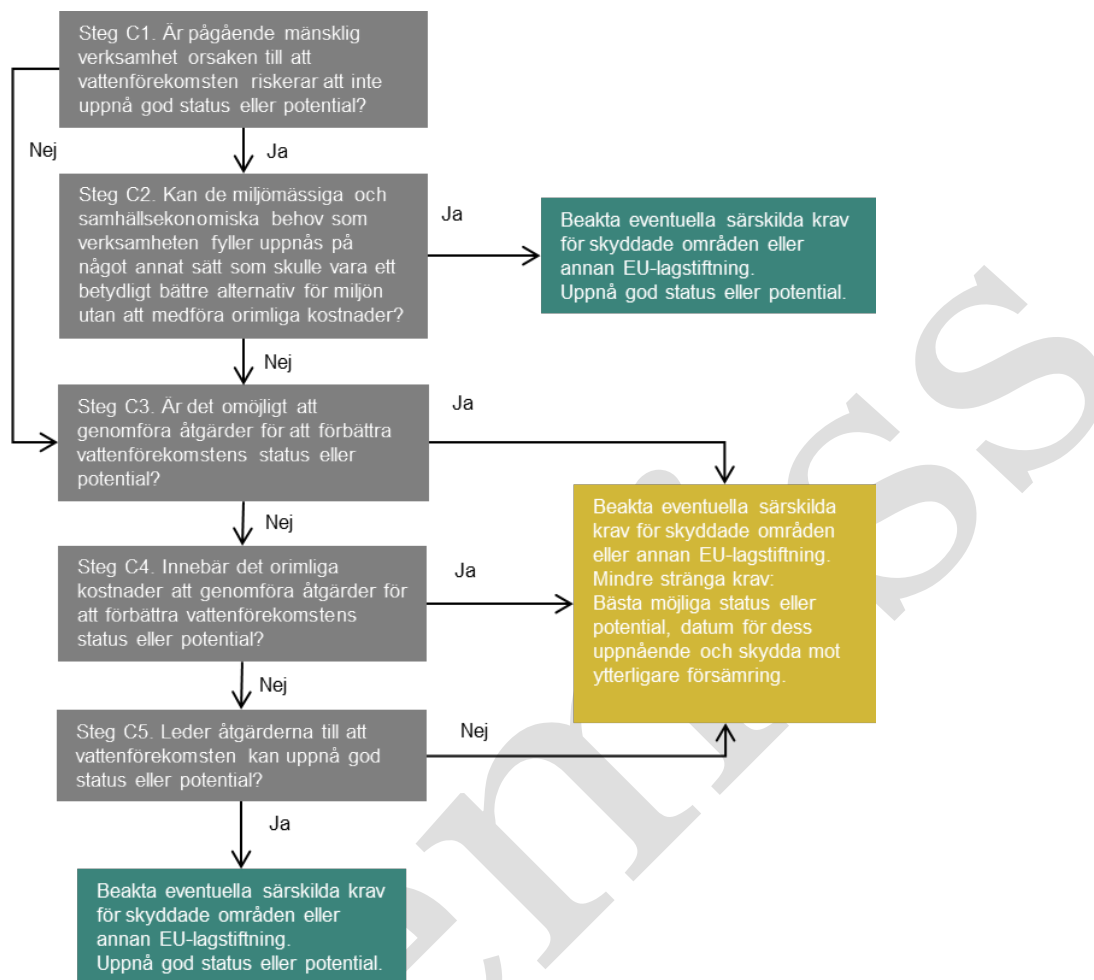
Uppnående av ett mindre strängt kvalitetskrav kan kräva genomförande av åtgärder som kan var minst lika omfattande som de åtgärder som krävs för vattenförekomster för vilka målet är god status eller potential.⁷⁸

⁷⁵ Se CIS Guidance 20, s. 21.

⁷⁶ Se CIS Guidance 20, s. 21f.

⁷⁷ Se CIS Guidance 20, s. 22.

⁷⁸ Se CIS Guidance 20, s. 22.

Figur 4. Schematisk bild över den stegvisa process som rekommenderas vid fastställande av mindre stränga kvalitetskrav

Steg C1. Är pågående mänsklig verksamhet orsaken till att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om vilken eller vilka typer av betydande mänsklig verksamhet och dess typ av påverkan ⁷⁹ som är orsaken till att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status eller potential. Gå vidare till Steg C2.
Nej.	Dokumentera uppgift om vilken eller vilka typer av historisk betydande mänsklig verksamhet och dess typ av påverkan ⁸⁰ som är orsaken till att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status eller potential. Gå vidare till Steg C3.

Steg C2. Kan de miljömässiga och samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller uppnås på något annat sätt som skulle vara ett betydligt bättre alternativ för miljön utan att medföra orimliga kostnader?

Läs mer om *annat sätt* i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om *annat sätt*.

⁷⁹ Uppgift om den betydande mänsklig påverkan ska finnas tillgänglig i påverkansanalysen gjord utifrån kraven i 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 8 § HVMFS 2017:20.

⁸⁰ Uppgift om den betydande mänsklig påverkan ska finnas tillgänglig i påverkansanalysen gjord utifrån kraven i 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 8 § HVMFS 2017:20.

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Fastställ kvalitetskravet så att tillståndet i vattenförekomsten inte försämras.</p> <p>Eftersom testet för <i>annat sätt</i> visar att det finns <i>annat sätt</i> kan mindre stränga kvalitetskrav inte tillämpas och målet för vattenförekomsten förblir att uppnå god status. Mindre stränga kvalitetskrav är inte tillämpligt. Det står vattenmyndigheten fritt att välja åtgärder för hur god status eller potential ska uppnås. Det finns ingen skyldighet att genomföra identifierat <i>annat sätt</i> att tillhandahålla de miljömässiga och samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller som en del av dessa åtgärder.⁸¹</p> <p>Sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om att det finns <i>annat sätt</i>.</p>
Nej.	<p>Mindre stränga kvalitetskrav är tillämpligt.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om att det inte finns <i>annat sätt</i>.</p> <p>Gå vidare till steg C3.</p>

Steg C3. Är det omöjligt att genomföra åtgärder för att förbättra vattenförekomstens status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre strängt kvalitetskrav. Ingen förbättring kan förväntas i vattenförekomsten. Sätt kvalitetskravet till den status eller potential som vattenförekomsten klassificerats till.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det är omöjligt, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status, de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämrats ytterligare.
Nej.	Gå vidare till steg C4.

Steg C4. Innebär det orimliga kostnader att genomföra åtgärder för att förbättra vattenförekomstens status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre strängt kvalitetskrav som motsvarar den bästa status eller potential som vattenförekomsten kan uppnå.</p> <p>Bedöm vilka möjliga åtgärder som måste genomföras för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det skulle medföra orimliga kostnader (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader påtagligt överstiger nytta), vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status, de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt, samt vilka möjliga åtgärder som måste genomföras samt hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämrats ytterligare.
Nej.	Gå vidare till steg C5.

⁸¹ Se CIS Guidance 20, s. 21.

Steg C5. Leder åtgärderna till att vattenförekomsten kan uppnå god status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Fastställ kvalitetskravet så att tillståndet i vattenförekomsten inte försämras.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none">• de åtgärder som leder till att vattenförekomsten kan uppnå god status eller potential,• att det varken är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att nå god status alternativt god potential (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader inte påtagligt överstiger nyttor),• vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som ska åtgärdas för att uppnå god status alternativt god potential eller vilken parameter som ska åtgärdas för att uppnå god kemisk status samt• de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt.
Nej.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre strängt kvalitetskrav som motsvarar den bästa status eller potential som vattenförekomsten kan uppnå.</p> <p>Bedöm vilka möjliga åtgärder som måste genomföras för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none">• orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det är omöjligt och att det skulle medföra orimliga kostnader (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader påtagligt överstiger nyttor),• vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status,• de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt,• vilka möjliga åtgärder som måste genomföras samt• hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämrats ytterligare.

5.4 När förlängd tidsfrist och mindre stränga kombineras

Om mindre stränga kvalitetskrav (till exempel måttlig potential) kopplas till vissa kvalitetsfaktorer och en förlängd tidsfrist (till exempel 2033) kopplas till andra kvalitetsfaktorer anges miljö kvalitetsnormen utifrån den nivå och årtal då båda undantagen förväntas vara uppnådda (till exempel måttlig potential 2033).

6 Strängaste kravet och tillämpning av undantag

Om en vattenförekomst omfattas av olika stränga kvalitetskrav ska det strängaste kravet gälla.⁸² Det strängaste kravet hänvisar inte bara till kvalitetskraven⁸³, utan avser även krav som följer av ”andra bestämmelser”. Med ”andra bestämmelser” avses enligt Havs- och vattenmyndighetens bedömning exempelvis bestämmelserna om undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav, men även EU-förordningar och andra svenska bestämmelser som följer av övrig befintlig EU-gemensam lagstiftning såsom:

- Dricksvattendirektivet (2020/2184/EU).
- Seveso III-direktivet (2012/18/EU).
- MKB-direktivet (2011/92/EU).
- Direktivet om avloppsslam (86/278/EEG).
- Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271/EEG).
- Nitratdirektivet (91/676/EEG).
- Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU).
- Ramdirektivet om en marin strategi (2008/56/EG).
- Växtskyddsmedelsförordningen (1107/2009).
- Ålförordningen (1100/2007).

Bestämmelsen om att det strängaste kravet ska gälla, behöver ses i ljuset av vattendirektivets artikel 4.8 respektive artikel 4.9. Av artikel 4.8 följer att tillämpningen av undantagsbestämmelserna ska vara ”förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning”. Av artikel 4.9 framgår att åtgärder måste vidtas för att se till att tillämpningen av undantagsbestämmelserna ”säkerställer åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen”.⁸⁴ Detta innebär att vattendirektivet ställer krav på att användningen av undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav dels måste stämma överens med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning (artikel 4.8), dels måste garantera åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen (artikel 4.9). Genomförandet av vattendirektivet som helhet, inklusive tillämpningen av undantag, ska således säkerställa att den skyddsnivå som ska uppfyllas enligt andra EU-direktiv, exempelvis art- och habitatdirektivet, också uppfylls. Genomförandet av målen i dessa EU-direktiv måste därmed

⁸² Detta enligt 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen. 4 kap. 7 § har en motsvarighet i artikel 4.2 i vattendirektivet.

⁸³ Enligt 4 kap. 2–6 a §§ vattenförvaltningsförordningen. Dessa krav omfattar krav på icke-försämring, krav för konstgjorda eller kraftigt modifierade ytvattenförekomster, ytvatten, grundvatten och skyddade områden.

⁸⁴ I 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen hänvisas till stränga kvalitetskrav enligt 4 kap. 2–6 a §§ vattenförvaltningsförordningen eller andra bestämmelser. Bestämmelserna om krav för ytvatten (4 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen) respektive krav för konstgjorda och kraftigt modifierade ytvatten (4 kap. 4 a § vattenförvaltningsförordningen) anger att kvalitetskraven ska fastställas i enlighet med bland annat artikel 4 i vattendirektivet. Artikel 4 omfattar bland annat artikel 4.8 som ställer krav på att tillämpning av undantagsbestämmelserna ”är förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning” och artikel 4.9 som ställer krav på att åtgärder måste vidtas för att se till att tillämpningen av undantagsbestämmelserna ”säkerställer åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen”.

ses som det minimum som behöver uppnås, oberoende av ekologisk status eller potential i ytvatten, kemisk status i yt- och grundvatten samt kvantitativ status i grundvatten.

Undantag i form av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är med andra ord tillämpliga på alla kvalitetskrav i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen. Det innebär att undantag även kan medges från de särskilda kvalitetskrav som gäller på grund av att en vattenförekomst utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område⁸⁵. När vattenmyndigheten tillämpar undantagsbestämmelserna måste åtminstone samma skyddsnivå uppnås som den befintliga gemenskapslagstiftningen kräver. Det innebär att undantag från kvalitetskraven i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen inte kan tillämpas på ett sätt som innebär att mål och skyldigheter som följer av övrig befintlig EU-lagstiftning åsidosätts, exempelvis Natura 2000-lagstiftningen.⁸⁶

Det är alltid det strängaste kravet som gäller. För att vattenmyndigheten ska veta vad som är det strängaste kravet för exempelvis en vattenförekomst som utgör, utgör del av eller påverkar ett Natura 2000-område, behöver vattenmyndigheten först identifiera de särskilda krav som följer av bevarandemålen för det enskilda Natura 2000-området. Det är bevarandemålen i bevarandeplanen för det skyddade området som genomför målen i art- och habitatdirektivet.⁸⁷ Därefter behöver vattenmyndigheten beakta om ”undantag”⁸⁸ enligt Natura 2000-bestämmelserna har meddelats.⁸⁹ Undantag enligt vattenförvaltningsförordningen är nämligen möjligt om även förutsättningarna i ”undantag”⁹⁰ enligt Natura 2000-bestämmelserna är uppfyllda.⁹¹ Av EU-kommissionens vägledning⁹² framgår att om undantag väsentligt skulle påverka bevarandestatusen för en naturtyp eller art är det inte möjligt att tillämpa undantag enligt vattendirektivet om det inte också kan motiveras enligt artiklar 6.3 och 6.4 i art- och habitatdirektivet.⁹³

6.1 Hantering av särskilda krav

Undantag får inte medges om det skulle innebära att särskilda krav för det skyddade området inte kan nås eller om det strider mot övrig befintlig EU-lagstiftning⁹⁴. Utgångspunkten är att det inför processen med att fastställa undantag behöver vara klargjort vad det är för särskilda krav som

⁸⁵ Artikel 4.1.c i vattendirektivet.

⁸⁶ Se CIS Guidance 20, s. 11.

⁸⁷ Se Havs- och vattenmyndighetens [vägledning](#) Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper.

⁸⁸ 7 kap. 29 § miljöbalken.

⁸⁹ Se 7 kap. 28–29 §§ miljöbalken (jämför artikel 6.4 art- och habitatdirektivet).

⁹⁰ 7 kap. 29 § miljöbalken.

⁹¹ 7 kap. 28 a-b §§ miljöbalken respektive 7 kap. 29 § miljöbalken (jämför artikel 6.3 respektive artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet).

⁹² Links between the Water Framework Directive and Nature Directives, Frequently Asked Questions, 2011, s. 23f. <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>.

⁹³ Jämför vattenförvaltningens krav för skyddade områden i 4 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen.

⁹⁴ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen jämfört med artikel 4.8 och 4.9 i vattendirektivet.

bestämmelserna för det skyddade området⁹⁵ eller övrig befintlig EU-lagstiftning innebär och vad som krävs för att nå upp till dessa för att kunna relatera dem till vattenförvaltningens krav. När det gäller skyddade områden i form av Natura 2000 är det exempelvis viktigt att bevarandeplanerna är tillräckligt precisa och så långt möjligt kan relateras till vattenförvaltningens krav. Detta eftersom bevarandeplanerna utgör grunden när vattenmyndigheten ska ta fram särskild krav för skyddade områden.⁹⁶

I den mån det tidigare varit oklart om ett mindre strängt kvalitetskrav innebär att de särskilda kraven som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning inte kan uppnås ska vattenmyndigheten med stöd av information inhämtad i Steg A–C avgöra om ett mindre strängt kvalitetskrav är möjligt. Vattenmyndigheten ska besluta om ett undantag i de fall det inte hindrar möjligheten att uppnå det särskilda kravet. Vattenmyndigheten får emellertid inte besluta om ett undantag i de fall det undantag skulle innebära att de särskilda kraven inte kan följas. Oavsett om det särskilda kravet är förenligt med undantag eller inte ska vattenmyndigheten redovisa information om vilket typ av särskilda krav som finns för det skyddade området eller övrig befintlig EU-lagstiftning som rör ytvattenförekomsten samt dokument, webbplatser eller liknande kopplat till detta. Som stöd i detta arbete kan vattenmyndigheten använda till exempel befintliga vägledning⁹⁷, bevarandeplan eller webbplatsen badplatsen.

7 Hur miljö kvalitetsnormer inklusive undantag fastställs

För ytvatten baseras undantag i praktiken på en viss del av den ekologiska statusen eller potentialen respektive kemiska ytvattenstatusen, det vill säga kvalitetsfaktor för ekologisk status respektive parameter för kemisk ytvattenstatus. Vattenmyndigheten ska fastställa miljö kvalitetsnormen för ytvattenförekomsten så att det framgår vilken kvalitetsfaktor för ekologisk status alternativt ekologisk potential eller vilken enskild parameter för kemisk ytvattenstatus som är justerad med anledning av de krav som följer av undantaget.⁹⁸ För grundvatten baseras undantag för kvantitativ status på de ingående kvalitetsfaktorerna. För kemisk status baseras undantag på en bedömning av varje parameter. Vid beslut om undantag ska det framgå vilken kvantitativ kvalitetsfaktor eller enskild kemisk parameter som är justerad med anledning av de krav som följer av undantaget.

Förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav får inte fastställas på sådant sätt att det medför att vattnets kvalitet riskerar ytterligare försämring.⁹⁹ Ytterligare försämring gäller inte bara klassvis försämring av status eller potential utan avser även försämring mellan klass per kvalitetsfaktor och vad gäller kemisk status per parameter. Försämringsbegreppet avser alltså inte försämring av status inom en klass. Dock är ingen försämring tillåten i den lägsta klassen. Ovanstående gäller oavsett vilken kvalitetsfaktor det är fråga om, med andra ord är det alltså inte

⁹⁵ 3 kap. 2 § HVMFS 2019:25.

⁹⁶ Se vidare i Havs- och vattenmyndighetens rapport: Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.

⁹⁷ För att beskriva särskilda krav för det skyddade området gå till: Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.

⁹⁸ 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

⁹⁹ 4 kap. 9 § 3 och 4 kap. 10 § 4 vattenförvaltningsförordningen.

endast biologiska kvalitetsfaktorer som avses för ytvatten.¹⁰⁰ För ekologisk status eller potential är det viktigt att försämring bedöms för enskilda kvalitetsfaktorer eftersom en kvalitetsfaktor som i nuläget inte är avgörande för undantaget på sikt ändå kan leda till att miljökvalitetsnormen inte kan nås om den tillåts att försämrats.

Det ska framgå i vattenmyndighetens föreskrifter vilken miljökvalitetsnormen är och vilken kvalitetsfaktor respektive parameter som ger skäl till undantag.¹⁰¹ Det behöver också anges att övriga kvalitetsfaktorer i förekommande fall ska bibehålla god eller hög status. Det är viktigt för exempelvis rapportering och vid prövning för tillståndsprövande myndigheter och domstolar att kunna identifiera vilka delar av vattnets status eller potential som behöver förbättras och vilka som inte får försämrats. Det behöver därför tydligt framgå vilken del av den ekologiska statusen eller potentialen, kvantitativ status respektive kemiska yt- eller grundvattenstatusen som ligger till grund för undantaget och vilka som har god, eller för ytvatten, hög status.

Nedan följer två exempel på hur miljökvalitetsnormer inklusive undantag fastställs och framgå i vattenmyndighetens föreskrifter. Ett för ytvatten och ett för grundvatten.

I av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS) ska vattenmyndigheten även vid fastställande och redovisning av miljökvalitetsnormer dokumentera bedömningar och resultat,¹⁰² se avsnitt 4.9 för mer information.

¹⁰⁰ Jämför MÖD 2018:28 (Mölnålsån), C461/13 (Weserdomen).

¹⁰¹ 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

¹⁰² 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

Exempel ytvatten

Ekologisk status bedöms vara måttlig i en sjö på grund av att kvalitetsfaktorerna växtplankton och näringsämnen i sjöar båda är klassificerade till måttlig status. Orsaken är höga fosforhalter med anledning av diffusa utsläpp från intilliggande jordbruk. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status först 2033. Det finns alltså skäl att besluta om undantag. Sjön är emellertid morfologiskt opåverkad. Därför har kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd klassificerats till hög status.

Vid miljö kvalitetsnormens fastställande ska det tydligt framgå vilken respektive kvalitetsfaktor som undantaget grundas på. Eftersom försämring inte får ske av övriga kvalitetsfaktorer som inte ger skäl för undantag ska det även framgå i miljö kvalitetsnormen att morfologiskt tillstånd ska vara hög och god status ska bibehållas för övriga delar.

Miljö kvalitetsnormen i detta exempel ska sättas till god ekologisk status 2033 med angivelse om att den förlängda tidsfristen beror på kvalitetsfaktorerna växtplankton och näringsämnen samt att kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd ska bibehålla hög status. Miljö kvalitetsnormen för ekologisk status kan lämpligen redovisas enligt nedan:

God ekologisk status 2033

med hög status för

- Morfologiskt tillstånd

bibehållen god status för övriga kvalitetsfaktorer inklusive SFÄ

med justering avseende

- Växtplankton – god status 2033 (förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden)
- Näringsämnen – god status 2033 (förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden)

Kemisk status bedöms samtidigt vara ej god i sjön på grund av höga kvicksilverhalter som orsakats av atmosfäriskt nedfall från långväga lufttransporter. Situationen kan inte åtgärdas och ett mindre strängt kvalitetskrav är tillämpligt. Miljö kvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus i detta exempel sätts till ej god kemisk ytvattenstatus med angivelse om att det mindre stränga kvalitetskravet beror på kvicksilver och att god ytvattenstatus ska bibehållas för övriga delar. Miljö kvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus kan lämpligen redovisas enligt nedan:

Ej god kemisk ytvattenstatus

bibehållen god ytvattenstatus för alla parametrar

med justering avseende

- Kviksilver – ej god ytvattenstatus (mindre stränga kvalitetskrav)

Exempel grundvatten

En grundvattenförekomst bedöms ha otillfredsställande kvantitativ status för vattenbalans på grund av stora vattenuttag för bevattning inom jordbruket. Övriga kvalitetsfaktorer för kvantitativ status har god status. Åtgärder för att minska vattenuttag i området är påbörjade, men förväntas inte ge effekt förrän 2027, på grund av ekonomisk orimlighet.

Miljökvalitetsnormen i detta exempel ska sättas till kvantitativ god status 2027 med angivelse att den förlängda tidsfristen beror på kvalitetsfaktorn vattenbalans.

God kvantitativ status 2027

Bibehållen god status för övriga kvalitetsfaktorer, med justering avseende

- Vattenbalans - god status 2027 (förlängd tidsfrist)

Grundvattenförekomsten har också otillfredsställande kemisk grundvattenstatus med avseende på arsenik. Arseniken beror inte på naturliga bakgrundshalter och ska därför inte ha justerat riktvärde. Föroreningskällan är ett omfattande förorenat område med stor spridning av arsenik i grundvattnet. Det finns inga dokumenterat skyddsvärda grundvattenberoende ekosystem som är känsliga för höga halter av arsenik och grundvattenförekomsten är inte utpekad som nuvarande eller framtida dricksvattenförekomst. Åtgärder för att minska arsenikhalterna till icke-skadliga nivåer anses inte vara ekonomiskt försvarbara. Grundvattenförekomsten bör därför omfattas av mindre stränga kvalitetskrav vad avser arsenik.

Otillfredsställande kemisk grundvattenstatus

Bibehållen god kemisk grundvattenstatus för alla parametrar med justering avseende

- Arsenik otillfredsställande grundvattenstatus (mindre stränga kvalitetskrav)

8 Följder av ny eller ändrad verksamhet respektive åtgärd

Myndigheter och kommuner får under vissa förutsättningar tillåta en *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* som egentligen strider mot kraven om att en *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* inte får försämra status eller äventyra en miljökvalitetsnorm.¹⁰³ Det är viktigt att säkerställa samstämmighet mellan de bedömningar och prövningar som krävs för *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* och de bedömningar som krävs för *förlängd tidsfrist respektive mindre stränga kvalitetskrav*.¹⁰⁴

Innan en myndighet eller kommun avgör om en verksamhet eller åtgärd kan tillåtas ska berörd vattenmyndigheten ges tillfälle att yttra sig. Vattenmyndigheten ska även informeras snarast efter att en verksamhet eller åtgärd tillåtits.¹⁰⁵ När vattenmyndigheten tagit del av information om att en verksamhet eller åtgärd tillåtits ska vattenmyndigheten fatta de beslut om förvaltningen av vattenmiljön som tillåtandet föranleder.¹⁰⁶

¹⁰³ 5 kap. 4 § miljöbalken och 4 kap. 11–12 §§ vattenförvaltningsförordningen. Se även <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/vattenforvaltning/nationell-vagledning/undantag-for-ny-eller-andrad-verksamhet.html>.

¹⁰⁴ Se CIS Guidance 36, s. 66f.

¹⁰⁵ 4 kap. 13 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁰⁶ 4 kap. 14 § vattenförvaltningsförordningen.

Detta innebär att vattenmyndigheten ska se över och vid behov revidera miljökvalitetsnormen för den vattenförekomst där en ny verksamhet eller åtgärd tillåts, vilket kan innefatta beslut om undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav. Översynen görs efter den tillåtna verksamheten eller åtgärden har påbörjats eller genomförts och effekter har konstaterats i ytvattenförekomsten.¹⁰⁷

Ett exempel är en vattenförekomst där en ny verksamhet lett till en försämrad status och ekosystemet behöver tid för att återhämta sig trots att de nödvändiga förbättringsåtgärderna för att uppnå god status är genomförda. En förlängd tidsfrist med skälet *naturliga förhållanden* kan då motiveras och redovisas.¹⁰⁸ Det är viktigt att notera att ett undantag för ny verksamhet eller åtgärd i vattenförekomster som redan har undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav undanröjer inte behovet av åtgärder för att förbättra statusen. Den eller de typer av betydande påverkan som ligger till grund för den förlängda tidsfristen eller det mindre stränga kvalitetskravet behöver fortfarande dokumenteras och redovisas. Det gäller oavsett om de påverkas eller inte av den nya verksamheten eller åtgärden. Vidare behöver sambanden mellan den nya verksamhetens eller åtgärdens påverkan och en befintlig verksamhet eller åtgärds påverkan på en vattenförekomst beaktas. Det kan till exempel handla om en vattenförekomst där en förlängd tidsfrist är beslutad på grund av fosforläckage från jordbruket (till följd av ett stegvis införande av åtgärder) samtidigt som ett undantag tillämpas för en ny fysisk förändring av vattenförekomsten. Den nya verksamheten leder inte i sig själv till ett ökat fosforläckage men den leder till hydromorfologiska förändringar som påverkar ekosystemets förmåga att minska mängden fosfor i vattenförekomsten. Det bör alltså beaktas hur alla genomförbara åtgärder för att mildra negativa konsekvenser av en ny verksamhet eller åtgärd kan kombineras med andra åtgärder som är nödvändiga för att förbättra vattenförekomstens status eller potential. Krav i form av vandringspassage (till exempel uppströms och nedströms vandring av fisk) kan kombineras med krav på morfologiska åtgärder (till exempel säkerställa fungerande sedimentregim) för att återskapa livsmiljöer samt ekologiska flöden.¹⁰⁹

¹⁰⁷ 4 kap. 12 § HVMFS 2019:25.

¹⁰⁸ 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

¹⁰⁹ Se CIS Guidance 36, s. 66f.

9 Allmänhetens deltagande och transparens

Vattenmyndigheten ska planera sitt arbete så att det möjliggör och uppmuntrar till deltagande av alla som berörs av förvaltningen av vattenmiljön.¹¹⁰ Vattenmyndigheten bör uppmuntra aktivt deltagande på ett tidigt stadium, alltså redan från kartläggning och analys till förslag på kvalitetskrav. Aktivt deltagande kan bidra till att uppnå bättre beslutsunderlag för vattenmyndigheten, en bättre förståelse för beslutade miljökvalitetsnormer och för de faktorer som påverkar tillämpningen av undantag (till exempel kostnader och nyttor och teknisk genomförbarhet).

För att genomförandet av vattenförvaltningen ska bli framgångsrikt krävs att vattenmyndigheten har nära samarbete och samverkan på exempelvis lokal nivå, till exempel genom vattenråd och andra referensgrupper med olika intressenter¹¹¹. Samverkan kan även vara viktig på regional nivå, till exempel samverkan inför prövning enligt nationella planen.¹¹²

Allmänheten ska åtminstone informeras om skälen till de undantag som tillämpas för varje vattenförekomst. Det görs till exempel genom att vattenmyndigheten vid fastställande och redovisning av kvalitetskrav ska dokumentera bedömningar och resultat i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS). Informationen ska sammanfattas och presenteras på ett lättförståeligt sätt.¹¹³

Läs mer om allmänhetens deltagande och transparens i rapporten *Samverkan om vattenförvaltning - information, kommunikation och samråd*¹¹⁴ Havs- och vattenmyndighetens handbok 2006:1.

¹¹⁰ 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

¹¹¹ 8 § förordning (2017:872) om vattendelegationer.

¹¹² Se Vägledning om samverkan inför prövning enligt nationella planen på: <https://www.havochvatten.se/arbete-i-vatten-och-energiproduktion/vattenkraftverk-och-dammar/omprovning-for-moderna-miljovillkor/vagledning-om-samverkan-infor-provning-enligt-nationella-planen.html>.

¹¹³ 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25 och 13 § HVMFS 2015:34.

¹¹⁴ Naturvårdsverkets handbok 2006:1. <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/aldre-publikationer/publikationer-fran-naturvardsverket/2006-02-01-samverkan-om-vattenforvaltning--information-kommunikation-och-samrad.html>